

Lijevo: vaza iz Nezakcija, desno: etrušćanska urna iz Picuga. Pula, Arheološki muzej Istre

Nalazi keramike u Hrvatskoj mogu se pratiti od razdoblja neolitika. Doseljenjem Slavena razvija se karakteristična slavensko-avarska (kestheljska) i slavenska gradišna keramika (VI–XII. st.). Od XV. st. postoje podaci o lončarima u Zagrebu i Ivanić Gradu. Među proizvodima iz XV–XVII. st. ima mnogo čupova, vrčeva, vrčica (peharci), pokala, raznovrsnih zdjelica i sl. Najčešći je geometrijski ukras utisnut ili urezan; katkad su posude obojene crno ili crveno; pojavljuje se i smeđa ili zelena olovna ocaklina. Važni su mnogobrojni nalazi pećnjaka, ukrašeni reljefima, figuralnim, geometrijskim i biljnim motivima. Od kraja XVII. st. postoje lončarski cehovi na Gazi kraj Karlovca, u Varaždinu, Osijeku, Koprivnici, Križevcima, Petrinji, Požegi, Zagrebu i Krapini.

Uz lončare obrtnike, razvijena je sve do danas keramika seoskih lončara vjekovne rustične tradicije, no tokom vremena i sve izraženijih regionalnih karakteristika; u planinskim krajevima Like (Kaluderovac) rade tamnu, kaljenu keramiku mirnih i jednostavnih oblika, u Hrvatskom zagorju

PEĆNJAK IZ ČAZME, XV. st. Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt

(Jerovec, Bedenec), kao i u gotovo svim ostalim krajevima Hrvatske, proizvodi se k. s. bogatije variranim oblicima, življim koloritom i sitna keramoplastika (igračke, sviralice, šparavci i sl.).

Potkraj XVIII. st. podižu se prve manufakture: tvornica peći i posuda u Križevcima (1775—oko 1781, vlasnik *I. Magdalenić*) koja proizvodi fajansne peći klasicističkih oblika; tvornice kamenine u Rijeci (1787—oko 1814, vlasnici tvrtka *Neiss & Comp.*, *G. Pessi*, braća *Gregorić*; 1793—oko 1796, vlasnik *A. Vellasti*; 1796–99, vlasnik *G. Pelizzi*), u Krapini (1800–86, vlasnik *F. Vojkffy*, *L.* i *A. Sermage*, *J. Lellis Moritz* i *J. Sonnenberg*) i u Zagrebu (1828–84, vlasnici *J. Krieger*, *J. Lellis*, *V. Barbot*). Riječke su tvornice pod utjecajem S Italije, osobito Trsta; krapinska i zagrebačka slijede uzore austr. proizvoda ampira i bidermajera a kasnije češ. proizvoda iz sred. XIX. st., a dolaze do izražaja i elementi domaćeg folklor. Proizvodi se pretežno jednostavno stolno posuđe, raznovrsni ukrasni tanjuri, bilikumi-dobrodošlice, vaze, svijetljaci, tintarnice, apotekarsko posuđe i sl. U Krapini se nalazi i tvornica peći (od oko 1830. do danas, vlasnici *F. Wochel*, *I. Löw*, danas u sastavu poduzeća »Jedinstvo«). U duhu historicizma izvođeni su radovi keramičkoga tečaja Obrtne škole u Zagrebu (1884–91; izrađuje se posuđe, arhit. ukrasi i pećnjaci) i proizvodi tvornice *J. Kalline*, koji je preuzeo Barbotovu tvornicu te je još neko vrijeme održavao proizvodnju posuda od kamenine oslikana višebojnim emajlima. Osim toga postoje i važnija pečarska poduzeća u Zagrebu (*I. Pospisil*, *D. Keppert*), te tvornica peći i glinara u Karlovcu (1866—oko 1889, vlasnici *Mühlbauer*, *Kranzl*, *Vraniczany*, *Turković*; u njoj se 1877. izrađuje crijep za krov crkve Sv. Marka u Zagrebu po nacrtu *F. Schmidta*). U Orahovici radi od 1872. do oko 1875. tvornica lončarskog posuđa po uzoru na narodne lončarije (vlasnik *J. Pfeifer*). U Bedekovčini je 1890. osnovana »Zagorka«, industrija glinene, vatrostalne i građevne keramike (vlasnici *F. Stejskal*, Wienerberške tvornice). *H. Bollé* izrađuje predloške prema kojima neki zagrebački obrtnici (*Hochstädter* i dr.) izvode na porculanu ukrase, a primjenjuju se i na radovima koji izlaze iz keramičkoga tečaja Obrtne škole. Pretežu elementi neorenesanse, orijentalne ornamentike i folklor. — U stilu secesije radi tvornica »Kallina« šamotne peći s tehnički prvorazrednom pastelnom ocaklinom te opladne pločice (oplatu kuće na uglu Masarykove i Gundulićeve ul. u Zagrebu; reljefi na kući Popović, rad *I. Meštrovića*).

Temelje suvremene keramike postavio je kipar i keramičar *H. Juhn*, koji je poslije I. svj. r. okupio na Akademiji u Zagrebu niz slikara (*O. Postružnik*,

VRČ OD KAMENINE. Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt

